

Onder de loep...

03 maten en formaten

Paul Tambuysen

Mineraalspecimens zijn er in alle maten; micro, macro, klein, groot, kolossaal... Maar wat klein is voor de ene verzamelaar is misschien wel groot voor de andere. In de Verenigde Staten met zijn talloze mineralenverzamelaars willen ze daar geen twijfel over laten bestaan en hebben ze er wat op gevonden om op een ondubbelzinnige manier het formaat van een mineraal aan te duiden. Als je dan bijvoorbeeld een lijst aanlegt van exemplaren die je wil ruilen of die je als handelaar wil verkopen, hoef je niet ieder stukje afzonderlijk te meten, maar volstaat het om aan te geven binnen welke afmetingen van doosje of compartiment een specimen past.

Ze gebruiken daarvoor termen zoals micromount, thumbnail (= duimnagel), miniature, cabinet, small cabinet enz. Handig mits je weet waar die terminologie precies voor staat. Volgens mijn Amerikaanse vrienden moet een thumbnail passen binnen een doosje van 2,5 x 2,5 x 2,5 cm (die maat van 2,5 komt natuurlijk omdat ze in de States nog altijd niet mee zijn met het metriek stelsel en met inch werken en in Amerika wordt die maat aangegeven als 1 x 1 x 1"). Een miniature moet dan passen in een vakje van 5 x 5 x 5 cm (2 x 2 x 2") en een cabinet binnen 12,5 x 12,5 x 12,5 cm (5 x 5 x 5"). Mooi, nu weten we waar we aan toe zijn. Maar als je in catalogi van mineralenhandelaars kijkt of hier en daar op het www rondfietst, krijg je soms sterk uiteenlopende maataanduidingen en zo kan bijvoorbeeld een miniature maten hebben die gaan van 2 x 3 tot 5 x 7 cm...

Voor cabinet-size specimens was het nog erger en vond ik afmetingen gaande van 8 tot 20 cm en dat maakt het toch wel tot een erg rekbaar begrip.

Micromounts worden door de een gedefinieerd als kleine specimens (van onbepaalde afmetingen) met minuscule kristalletjes en die je door een microscoop moet bekijken om die kristalletjes te kunnen waarnemen en bestuderen. Volgens anderen moet dat specimen dan weer passen in een doosje van 28 x 28 x 28 mm. Volgens mij slaat de term micromount strikt genomen op een speciaal gemonteerd mineraaltje, klaar om onder de microscoop te bekijken.

Een "competitive exhibit" op de Denver Show (september 2015) over "Minerals & Rocks of Greenland" met vrijwel uitsluitend thumbnails gemonteerd in perky boxes. Foto © Paul Tambuysen

'Onder de loep' verschijnt regelmatig in Geonieuws, en is vooral bedoeld voor jonge en minder jonge newbies. De beste manier om veel bij te leren is lid worden van de MKA: www.minerant.org/MKA/lidworden.html

Als je dus bij een mineralenhandelaar in de USA wat bestelt en hij maakt gebruik van dergelijke maataanduidingen is het handig om van tevoren zeker te zijn over zijn definitie van hoger genoemde begrippen. Dus best eerst even nakijken of vragen. Als hij zegt dat een miniature binnen een vakje van 5 x 5 cm past, zijn we er nog niet helemaal want alles hangt af van hoe hij dat mineraaltje in het doosje stopt. Heeft hij een langwerpige kristal van pakweg 7 x 1 cm, dan past dat diagonaal wel in zijn 5 x 5 cm doosje, maar hij kan het evengoed als een "small cabinet" klasseren omdat hij die 5 x 5 cm als maximale maataanduiding beschouwt. En ja, een kubusvormig pyrietkristalletje van 1 x 1 cm past ook in een thumbnaildoosje

van 2,5 x 2,5 cm. Het rammelt er dan wel wat in rond, maar voor zijn verkoop doet dat niet terzake.

In Europa hebben wij dat probleem niet want wij geven gewoon de maten van ons specimen op en dan bestaat er geen twijfel. Uit Duitsland stamt nog wel de term "handstuk"; een exemplaar van om en nabij de 7 x 10 cm (volgens anderen eerder 9 x 12 cm) en dat als maataanduiding oorspronkelijk gebruikt werd door gesteentenverzamelaars omdat je voor heel wat gesteenten toch een ietwat groter exemplaar nodig hebt, wil je de specifieke kenmerken van het gesteente kunnen tonen.

In de USA speelt het formaat van de mineralen bij veel verzamelaars nogal een belangrijke rol. Zo zijn er behoorlijk wat liefhebbers van thumbnails (afgekort TN of ook T/N). Het voordeel is dat die niet al teveel ruimte in beslag nemen en kan je heel wat mineralen in dat formaat verzamelen zonder dat je in plaatsgebrek komt. Er zijn nogal wat collectioneers die uitsluitend thumbnails verzamelen. Ze bewaren die specimens het liefste in "perky boxes" genoemd naar Willard Perkin (1907-1991), de uitvinder ervan. Het zijn kubusvormige plastic doosjes met een ribbe van 1.25" (ongeveer 32 mm) met een zwarte bodem en een glashelder scharnierend deksel (zie afbeelding). In de zwarte bodem zit een soort schuimplastic (styrofoam) waarin het specimen in vastgedrukt of gekit wordt. Het merkwaardige is wel dat men bewust mineralen tot op die maat gaat trimmen omdat ze toch maar in dat doosje zouden passen. Ik denk niet dat wij Europeanen die drang hebben.

Overigens spelen die maataanduidingen zoals thumbnail en miniature een rol in een typisch Amerikaans fenomeen, dat van de "competitive exhibits", zeg maar een wedstrijd van tentoongestelde mineralen. Op alle mineralenbeurzen in de Verenigde Staten zijn er dergelijke wedstrijden waar iedereen een vitrinekastje (wellicht ook met standaardmaten) vult met de beste specimens uit zijn verzameling. Meestal heeft men dan wel een bepaald thema en zijn de kasten ook gevuld met een bepaald formaat van mineralenspecimens. Miniatures zijn erg geliefd en dat is ook te merken aan de dikwijls exorbitante prijzen die er op dergelijke beurzen voor gevraagd worden. Maar het zijn dan meestal ook perfecte, onbeschadigde en esthetische specimens en daar mag je wel wat extra dollars voor over hebben. Wat er ook van zei, dergelijke displays zijn soms erg leerzaam en dikwijls heel didactisch samengesteld en in dat opzicht zouden ze op menig Europese mineralenbeurs niet misstaan.

Enkele links:

www.mcdougallminerals.com/blog/tag/mineral-miniature/

www.treasuremountainmining.com/index.php?route=pavblog/blog&id=123

www.crscientific.com/perkyboxes.html

'Onder de loep' verschijnt regelmatig in Geonieuws, en is vooral bedoeld voor jonge en minder jonge newbies. De beste manier om veel bij te leren is lid worden van de MKA: www.minerant.org/MKA/lidworden.html